

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 25 stycznia 2018 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Rozporządzenie (UE) nr 604/2013 – Ustalenie państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego – Szczegółowe zasady i terminy do złożenia wniosku o wtórne przejście – Nielegalny powrót obywatela państwa trzeciego do państwa członkowskiego, które przeprowadziło przekazanie – Artykuł 24 – Procedura wtórnego przejścia – Artykuł 27 – Środek zaskarżenia – Zakres kontroli sądowej – Okoliczności, które zaistniały po przekazaniu

W sprawie C-360/16

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Bundesverwaltungsgericht (federalny sąd administracyjny, Niemcy) postanowieniem z dnia 27 kwietnia 2016 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 29 czerwca 2016 r., w postępowaniu:

Bundesrepublik Deutschland

przeciwko

Azizowi Hasanowi,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: L. Bay Larsen (sprawozdawca), prezes izby, J. Malenovský, M. Safjan, D. Šváby i M. Vilaras, sędziowie,

rzecznik generalny: Y. Bot,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu A. Hasana przez W. Karczewskiego, Rechtsanwalt,
- w imieniu rządu polskiego przez B. Majczynę, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu szwajcarskiego przez U. Buchera, działającego w charakterze pełnomocnika,

* Język postępowania: niemiecki.

– w imieniu Komisji Europejskiej przez G. Wilsa i M. Condou-Durande, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 7 września 2017 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 18, 23 i 24 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 604/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela kraju trzeciego lub bezpaństwowca (Dz.U. 2013, L 180, s. 31, zwanego dalej „rozporządzeniem Dublin III”).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu między Bundesrepublik Deutschland (Republiką Federalną Niemiec) a Azizem Hasanem, obywatelem Syrii, w przedmiocie decyzji Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (urzędu federalnego ds. migracji i uchodźców, zwanego dalej „urzędem”) o odrzuceniu złożonego przez A. Hasana wniosku o udzielenie azylu oraz o jego przekazaniu do Włoch.

Ramy prawne

Prawo Unii

Dyrektywa 2013/32/UE

- 3 Artykuł 6 ust. 1 i 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej (Dz.U. 2013, L 180, s. 60) stanowi:

„1. Gdy osoba występuje z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej do organu, który zgodnie z prawem krajowym jest właściwy do rejestrowania takich wniosków, rejestracja odbywa się nie później niż trzy dni robocze po wystąpieniu z takim wnioskiem.

Jeżeli wystąpiono z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej do innych organów, które nie są właściwe do zarejestrowania danej osoby zgodnie z prawem krajowym, dokonanie rejestracji musi jednak mieć miejsce nie później niż sześć dni roboczych po wystąpieniu z takim wnioskiem.

[...]

2. Państwa członkowskie zapewniają, aby osoba, która wystąpiła z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej, miała rzeczywistą możliwość jak najszybszego złożenia wniosku. [...]”.

Rozporządzenie Dublin III

4 Motywy 4, 5 i 19 rozporządzenia Dublin III są sformułowane następująco:

„(4) W konkluzjach [Rady Europejskiej, podczas nadzwyczajnego spotkania w] Tampere [w dniach 15 i 16 października 1999 r.] stwierdzono, że [wspólny europejski system azylowy] powinien zostać uzupełniony, w krótkim terminie, o precyzyjną i sprawną metodę ustalania, które państwo członkowskie jest odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku o udzielenie azylu.

(5) Metoda taka powinna być oparta na kryteriach obiektywnych i sprawiedliwych, zarówno dla państwa członkowskiego, jak i dla zainteresowanych osób. W szczególności powinna ona umożliwiać szybkie ustalenie odpowiedzialnego państwa członkowskiego, tak by zagwarantować skuteczny dostęp do procedur udzielania ochrony międzynarodowej, i nie powinna zagrażać celowi, jakim jest szybkie rozpatrywanie wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej.

[...]

(19) W celu zapewnienia skutecznej ochrony praw zainteresowanych osób należy określić gwarancje prawne oraz prawo do skutecznego środka zaskarżenia w odniesieniu do decyzji dotyczących przekazania do odpowiedzialnego państwa członkowskiego, zgodnie w szczególności z art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. W celu zapewnienia przestrzegania prawa międzynarodowego skuteczny środek zaskarżenia w odniesieniu do takich decyzji powinien obejmować zbadanie zarówno stosowania niniejszego rozporządzenia, jak i sytuacji prawnej oraz faktycznej w państwie członkowskim, do którego wnioskodawca jest przekazywany”.

5 Artykuł 3 ust. 1 i 2 tego rozporządzenia przewiduje:

„1. Państwa członkowskie rozpatrują każdy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej złożony przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, który składa wniosek na terytorium jednego z nich, w tym na granicy lub w strefach tranzytowych. Wniosek jest rozpatrywany przez jedno państwo członkowskie, którym jest państwo, które kryteria wymienione w rozdziale III wskazują jako odpowiedzialne.

2. W przypadku gdy nie można wyznaczyć odpowiedzialnego państwa członkowskiego na podstawie kryteriów wymienionych w niniejszym rozporządzeniu, odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej jest pierwsze państwo członkowskie, w którym wniosek ten został złożony.

Jeżeli przekazanie wnioskodawcy do państwa członkowskiego pierwotnie wyznaczonego jako państwo odpowiedzialne jest niemożliwe, gdyż istnieją istotne powody ku temu, by przypuszczać, że w procedurze azylowej i w warunkach przyjmowania wnioskodawców w tym państwie członkowskim występują wady systemowe, powodujące pojawienie się ryzyka niehumanitarnego lub poniżającego traktowania w rozumieniu art. 4 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, państwo członkowskie dokonujące ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego dalej prowadzi ocenę kryteriów określonych w rozdziale III w celu stwierdzenia, czy inne państwo członkowskie może zostać wyznaczone jako odpowiedzialne.

[...]”.

6 Artykuł 18 ust. 1 wspomnianego rozporządzenia stanowi:

„Odpowiedzialne państwo członkowskie na podstawie niniejszego rozporządzenia jest zobowiązane do:

[...]

- b) wtórnego przejęcia, na warunkach ustanowionych w art. 23, 24, 25 i 29, wnioskodawcy, którego wniosek jest rozpatrywany i który złożył wniosek w innym państwie członkowskim lub który przebywa na terytorium innego państwa członkowskiego bez dokumentu pobytu;
 - c) wtórnego przejęcia, na warunkach ustanowionych w art. 23, 24, 25 i 29, obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, który wycofał wniosek w trakcie jego rozpatrywania i który złożył wniosek w innym państwie członkowskim lub który przebywa na terytorium innego państwa członkowskiego bez dokumentu pobytu;
 - d) wtórnego przejęcia, na warunkach ustanowionych w art. 23, 24, 25 i 29, obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, którego wniosek został odrzucony i który złożył wniosek w innym państwie członkowskim lub który przebywa na terytorium innego państwa członkowskiego bez dokumentu pobytu”.
- 7 Artykuł 19 ust. 2 wspomnianego rozporządzenia ma następujące brzmienie:

„Obowiązki określone w art. 18 ust. 1 wygasają, w przypadku gdy odpowiedzialne państwo członkowskie jest w stanie wykazać, kiedy otrzyma wniosek o przejęcie lub wtórne przejęcie wnioskodawcy [...], że zainteresowana osoba opuściła terytorium państw członkowskich na okres co najmniej trzech miesięcy, chyba że jest ona w posiadaniu ważnego dokumentu pobytu wydanego przez odpowiedzialne państwo członkowskie.

Wniosek złożony po okresie nieobecności, o którym mowa w akapicie pierwszym, uznawany jest za nowy wniosek, stanowiący podstawę wszczęcia nowego postępowania w sprawie ustalenia odpowiedzialnego państwa członkowskiego”.

- 8 Artykuł 23 ust. 1–3 rozporządzenia Dublin III stanowi:

„1. W przypadku gdy państwo członkowskie, w którym osoba, o której mowa w art. 18 ust. 1 lit. b), c) lub d), złożyła nowy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, uznaje, że odpowiedzialne jest inne państwo członkowskie, zgodnie z art. 20 ust. 5 i art. 18 ust. 1 lit. b), c) lub d), może ono zwrócić się do tego innego państwa członkowskiego o wtórne przejęcie tej osoby.

2. Wniosek o wtórne przejęcie składany jest możliwie najszybciej, a w każdym przypadku w terminie dwóch miesięcy od uzyskania trafienia w systemie Eurodac [...].

Jeżeli wniosek o wtórne przejęcie opiera się na dowodach innych niż dane uzyskane z systemu Eurodac, jest on przesyłany do państwa członkowskiego, do którego kierowany jest wniosek o wtórne przejęcie, w terminie trzech miesięcy od daty, w której wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej został złożony w rozumieniu art. 20 ust. 2.

3. Jeżeli wniosek o wtórne przejęcie nie został złożony w terminach określonych w ust. 2, odpowiedzialność za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej spoczywa na państwie członkowskim, w którym złożono nowy wniosek”.

- 9 Artykuł 24 ust. 1–3 tego rozporządzenia stanowi:

„1. W przypadku gdy państwo członkowskie, na terytorium którego przebywa bez dokumentu pobytu osoba, o której mowa w art. 18 ust. 1 lit. b), c) lub d), i w którym nie złożono nowego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, uzna, że odpowiedzialne jest inne państwo członkowskie zgodnie z art. 20 ust. 5 i art. 18 ust. 1 lit. b), c) lub d), może ono zwrócić się do tego innego państwa członkowskiego o wtórne przejęcie tej osoby.

2. Na zasadzie odstępstwa od art. 6 ust. 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/115/WE z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie wspólnych norm i procedur stosowanych przez państwa członkowskie w odniesieniu do powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich [(Dz.U. 2008, L 348, s. 98)], w przypadku gdy państwo członkowskie, na terytorium którego dana osoba przebywa bez dokumentu pobytu, zdecyduje się na wyszukiwanie w systemie Eurodac [...], wniosek o wtórne przejęcie osoby, o której mowa w art. 18 ust. 1 lit. b) lub c) niniejszego rozporządzenia lub o której mowa w art. 18 ust. 1 lit. d) niniejszego rozporządzenia i której wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej nie został odrzucony w drodze ostatecznej decyzji, składany jest najszybciej jak to jest możliwe, a w każdym przypadku w terminie dwóch miesięcy od uzyskania trafienia w systemie Eurodac [...].

Jeżeli wniosek o wtórne przejęcie opiera się na dowodach innych niż dane uzyskane z systemu Eurodac, jest on przesyłany do państwa członkowskiego, do którego kierowany jest wniosek, w terminie trzech miesięcy od daty, w której wnioskujące państwo członkowskie uzyskało wiedzę, że inne państwo członkowskie może być odpowiedzialne za tę osobę.

3. Jeżeli wniosek o wtórne przejęcie nie został złożony w terminach określonych w ust. 2, państwo członkowskie, na terytorium którego zainteresowana osoba przebywa bez dokumentu pobytu, daje tej osobie możliwość złożenia nowego wniosku”.

10 Artykuł 25 tego rozporządzenia ustanawia przepisy dotyczące odpowiedzi na wniosek o wtórne przejęcie.

11 Artykuł 26 ust. 1 tego rozporządzenia przewiduje:

„W przypadku gdy państwo członkowskie, do którego skierowano wniosek, zgadza się na przejęcie lub wtórne przejęcie wnioskodawcy lub innej osoby, o której mowa w art. 18 ust. 1 lit. c) lub d), wnioskujące państwo członkowskie powiadamia zainteresowaną osobę o decyzji o przekazaniu jej do odpowiedzialnego państwa członkowskiego oraz, w odpowiednich przypadkach, o nierozpatrywaniu jej wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej. [...]”.

12 Artykuł 27 ust. 1–3 rozporządzenia Dublin III stanowi:

„1. Wnioskodawca lub inna osoba, o której mowa w art. 18 ust. 1 lit. c) lub d), ma prawo wniesienia do sądu skutecznego środka zaskarżenia w formie odwołania lub wniosku o ponowne rozpoznanie, z powodów faktycznych lub prawnych, decyzji o przekazaniu.

[...]

3. Na użytek odwołań lub wniosków o ponowne rozpoznanie dotyczących decyzji o przekazaniu państwa członkowskie określają w swoim prawie krajowym, że:

a) odwołanie lub wniosek o ponowne rozpoznanie daje zainteresowanej osobie prawo do pozostania w zainteresowanym państwie członkowskim do czasu rozstrzygnięcia odwołania lub wniosku o ponowne rozpoznanie; lub

b) następuje automatyczne zawieszenie przekazania, a zawieszenie to wygasa po upływie pewnego rozsądnego okresu, w którym sąd – po dokonaniu dokładnej i wnikliwej analizy wniosku – podejmuje decyzję, czy odwołanie lub wniosek o ponowne rozpoznanie powoduje zawieszenie przekazania; lub

c) zainteresowanej osobie daje się możliwość złożenia do sądu w rozsądnym terminie wniosku o zawieszenie wykonania decyzji o przekazaniu do czasu rozstrzygnięcia odwołania lub wniosku o ponowne rozpoznanie. Państwa członkowskie zapewniają skuteczny środek zaskarżenia,

zawieszając przekazanie do czasu podjęcia decyzji w sprawie pierwszego wniosku o zawieszenie. Wszelkie decyzje w sprawie tego, czy zawiesić wykonanie decyzji o przekazaniu, są podejmowane w racjonalnym terminie, pozwalającym jednak na dokładną i wnikliwą analizę wniosku o zawieszenie wykonania. Decyzja o niezawieszaniu wykonania decyzji o przekazaniu zawiera uzasadnienie”.

13 Artykuł 29 ust. 1–3 rozporządzenia brzmi następująco:

„1. Przekazanie osoby ubiegającej się o azyl lub innej osoby, o której mowa w art. 18 ust. 1 lit. c) lub d), z wnioskującego państwa członkowskiego do odpowiedzialnego państwa członkowskiego jest przeprowadzane zgodnie z prawem krajowym wnioskującego państwa członkowskiego, po konsultacjach między zainteresowanymi państwami członkowskimi, tak szybko, jak to jest praktycznie możliwe, a najpóźniej w ciągu sześciu miesięcy od wyrażenia zgody na złożony przez inne państwo członkowskie wniosek o przejęcie lub wtórne przejęcie zainteresowanej osoby lub od ostatecznej decyzji w sprawie odwołania się lub ponownego rozpoznania, w przypadku gdy mają one skutek zawieszający, zgodnie z art. 27 ust. 3.

[...]

2. W przypadku gdy nie dokonano przekazania w terminie sześciomiesięcznym, odpowiedzialne państwo członkowskie zostaje zwolnione z obowiązku przejęcia lub wtórnego przejęcia zainteresowanej osoby, a odpowiedzialność zostaje przeniesiona na wnioskujące państwo członkowskie. Termin ten może być przedłużony do maksymalnie jednego roku, jeżeli przekazania nie można było przeprowadzić w związku z uwięzieniem zainteresowanej osoby lub do maksymalnie osiemnastu miesięcy, jeżeli zainteresowana osoba uciekła.

3. Jeżeli dana osoba została przekazana wskutek błędu lub decyzja o przekazaniu została uchylona w następstwie odwołania lub ponownego rozpoznania po przeprowadzeniu przekazania, państwo członkowskie, które przeprowadziło przekazanie, szybko przyjmuje tę osobę z powrotem”.

Prawo niemieckie

14 Paragraf 77 Asylgesetz (ustawy o azylu), w brzmieniu opublikowanym w dniu 2 września 2008 r. (BGBl. 2008 I, s. 1798), stanowi:

„W sprawach podlegających niniejszej ustawie sąd opiera się na stanie faktycznym i prawnym istniejącym w chwili ostatniej rozprawy; jeżeli orzeczenie wydawane jest bez odbycia rozprawy, sąd opiera się na stanie faktycznym i prawnym istniejącym w chwili wydania orzeczenia [...]”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

15 Aziz Hasan złożył w dniu 29 października 2014 r. wniosek o udzielenie azylu w Niemczech.

16 Ponieważ po weryfikacji w systemie Eurodac okazało się, że zainteresowany wystąpił wcześniej, tj. w dniu 4 września 2014 r., o udzielenie ochrony międzynarodowej we Włoszech, w dniu 11 listopada 2014 r. urząd zwrócił się do organów włoskich o wtórne przejęcie A. Hasana na podstawie rozporządzenia Dublin III.

17 Władze włoskie nie udzieliły jednak odpowiedzi na ten wniosek o wtórne przejęcie.

- 18 Decyzją z dnia 30 stycznia 2015 r. urząd odrzucił złożony przez A. Hasana wniosek o udzielenie azylu jako niedopuszczalny, motywując to faktem, że państwem odpowiedzialnym za rozpatrzenie tego wniosku jest Republika Włoch, oraz zarządził jego przekazanie do Włoch.
- 19 Aziz Hasan odwołał się od decyzji urzędu do Verwaltungsgericht Trier (sądu administracyjnego w Trewirze, Niemcy), wnosząc jednocześnie o zawieszenie wykonania decyzji. W dniu 12 marca 2015 r. sąd ten oddalił wniosek o zawieszenie wykonania, a w dniu 30 czerwca 2015 r. – samo odwołanie.
- 20 W dniu 3 sierpnia 2015 r. A. Hasan został przekazany do Włoch. W tym samym miesiącu powrócił jednak nielegalnie do Niemiec.
- 21 Aziz Hasan wniósł apelację od orzeczenia Verwaltungsgericht Trier (sądu administracyjnego w Trewirze). Apelacja ta została w dniu 3 listopada 2015 r. uwzględniona przez Oberverwaltungsgericht Rheinland-Pfalz (wyższy sąd administracyjny dla Nadrenii-Palatynatu, Niemcy). Sąd ten w szczególności uznał, że przekazanie A. Hasana do Włoch miało miejsce po upływie sześciomiesięcznego terminu przewidzianego w art. 29 ust. 1 rozporządzenia Dublin III i w konsekwencji Republika Federalna Niemiec stała się państwem odpowiedzialnym za rozpatrzenie wniosku o udzielenie azylu złożonego przez zainteresowanego.
- 22 Od tego orzeczenia Oberverwaltungsgericht Rheinland-Pfalz (wyższego sądu administracyjnego dla Nadrenii-Palatynatu) Republika Federalna Niemiec wniosła rewizję do Bundesverwaltungsgericht (federalnego sądu administracyjnego, Niemcy).
- 23 Bundesverwaltungsgericht (federalny sąd administracyjny) stoi na stanowisku, że analiza przeprowadzona przez sąd apelacyjny jest błędna, ponieważ prawidłowe obliczenie terminu z art. 29 ust. 1 rozporządzenia Dublin III wskazuje, że przekazanie A. Hasana do Włoch miało miejsce przed upływem tego terminu.
- 24 Niemniej jednak, zdaniem Bundesverwaltungsgericht (federalnego sądu administracyjnego), pierwotna odpowiedzialność Republiki Włoskiej za rozpatrzenie wniosku o udzielenie azylu złożonego przez A. Hasana nie może być ustalona w sposób definitywny, ponieważ nie można wykluczyć, że odpowiedzialność tę trzeba będzie wyłączyć na podstawie art. 3 ust. 2 tego rozporządzenia z uwagi na ewentualne nieprawidłowości systemowe w zakresie procedury azylowej i warunków przyjmowania osób ubiegających się o udzielenie ochrony międzynarodowej.
- 25 Sąd ten podkreśla jednak, że nie byłoby potrzeby zajmowania się tym pytaniem, gdyby po nielegalnym powrocie A. Hasana do Niemiec odpowiedzialność za rozpatrzenie jego wniosku o udzielenie azylu, w chwili rozstrzygnięcia sprawy przez sąd apelacyjny, spoczywała już na Republice Federalnej Niemiec lub gdyby w tym dniu mogła być jeszcze prowadzona procedura wtórnego przejęcia.
- 26 W tych okolicznościach Bundesverwaltungsgericht (federalny sąd administracyjny) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) W przypadku gdy obywatel państwa trzeciego po złożeniu drugiego wniosku o udzielenie azylu w innym państwie członkowskim (w niniejszym wypadku w Niemczech) na podstawie odrzucenia przez sąd jego wniosku o zawieszenie decyzji o przekazaniu zgodnie z rozporządzeniem [Dublin III] został przekazany do pierwotnie odpowiedzialnego za pierwszy wniosek o udzielenie azylu państwa członkowskiego (w niniejszym wypadku do Włoch) i następnie od razu nielegalnie powrócił do drugiego państwa członkowskiego (w niniejszym wypadku do Niemiec):
- a) czy zgodnie z zasadami rozporządzenia [Dublin III] dla sądowej kontroli decyzji o przekazaniu decydujące są okoliczności faktyczne w chwili dokonania przekazania, ponieważ z chwilą dokonania terminowo przekazania ostatecznie ustalona jest odpowiedzialność i w związku z tym nie należy już stosować określających odpowiedzialność przepisów rozporządzenia

[Dublin III] w toku dalszego rozwoju sprawy, czy też następująca w późniejszym okresie zmiana okoliczności zasadniczo istotnych dla kwestii odpowiedzialności – takich np. jak upływ terminów wtórnego przejścia lub (ponownego) przekazania – powinna być uwzględniana?

- b) czy po zakończeniu ustalania odpowiedzialności decyzją o przekazaniu możliwe są kolejne przekazania do państwa pierwotnie właściwego i czy to państwo członkowskie jest dalej zobowiązane do przejścia obywatela państwa trzeciego?
- 2) Jeśli w wyniku przekazania odpowiedzialność nie jest ostatecznie ustalona: którą z następujących regulacji prawnych należy zastosować w takim przypadku do osoby podlegającej zakresowi stosowania art. 18 ust. 1 lit. b), c) lub d) rozporządzenia [Dublin III] w związku z toczącym się jeszcze postępowaniem odwoławczym w sprawie wykonanej już decyzji o przekazaniu:
- a) art. 23 rozporządzenia [Dublin III] (w drodze analogii), z konsekwencją, że w przypadku niezłożonego terminowo kolejnego wniosku o wtórne przejście może nastąpić przeniesienie odpowiedzialności stosownie do art. 23 ust. 2 i 3, lub
- b) art. 24 rozporządzenia [Dublin III] (w drodze analogii), lub
- c) żadnego z uregulowań, wymienionych w pkt a) i b)?
- 3) W przypadku gdy wobec takiej osoby nie jest możliwe (w drodze analogii) zastosowanie ani art. 23, ani art. 24 rozporządzenia [Dublin III] [pytanie drugie lit. c)]: czy na podstawie zaskarżonej decyzji o przekazaniu do czasu zakończenia toczącego się w stosunku do niej postępowania odwoławczego możliwe są dalsze przekazania do pierwotnie odpowiedzialnego państwa członkowskiego (w niniejszym wypadku do Włoch) i czy to państwo członkowskie jest zobowiązane do przejścia tego obywatela państwa trzeciego – niezależnie od dalszych wniosków o wtórne przejście, złożonych bez uwzględnienia terminów przewidzianych w art. 23 ust. 3 i art. 24 ust. 2 rozporządzenia [Dublin III] i niezależnie od terminów na przekazanie przewidzianych w art. 29 ust. 1 i 2 rozporządzenia [Dublin III]?
- 4) W przypadku gdyby wobec takiej osoby należało zastosować (w drodze analogii) art. 23 rozporządzenia [Dublin III] [pytanie drugie lit. a)]: czy ponowny wniosek o wtórne przejście związany jest z nowym terminem stosownie do art. 23 ust. 2 rozporządzenia [Dublin III] (w drodze analogii)? Jeżeli tak, to czy bieg tego nowego terminu rozpoczyna się w momencie uzyskania przez właściwe organy wiedzy o ponownym wjeździe, czy też o rozpoczęciu biegu terminu decyduje inne zdarzenie?
- 5) W przypadku gdyby wobec takiej osoby należało zastosować (w drodze analogii) art. 24 rozporządzenia [Dublin III] [pytanie drugie lit. b)]:
- a) Czy w przypadku ponownego wniosku o wtórne przejście obowiązuje nowy termin, przewidziany w art. 24 ust. 2 rozporządzenia [Dublin III] (w drodze analogii)? Jeżeli tak, to czy bieg tego nowego terminu rozpoczyna się w momencie uzyskania przez właściwe organy wiedzy o ponownym wjeździe, czy też o rozpoczęciu biegu terminu decyduje inne zdarzenie?
- b) Jeżeli inne państwo członkowskie (w niniejszym wypadku Niemcy) nie dochowa terminu wynikającego z art. 24 ust. 2 rozporządzenia [Dublin III] (w drodze analogii): czy złożenie nowego wniosku o udzielenie azylu zgodnie z art. 24 ust. 3 rozporządzenia [Dublin III] uzasadnia bezpośrednio odpowiedzialność innego państwa członkowskiego (w niniejszym wypadku Niemiec), czy też może ono, mimo nowego wniosku o udzielenie azylu, bez konieczności dochowania terminu wnioskować ponownie do pierwotnie odpowiedzialnego państwa członkowskiego (w niniejszym wypadku do Włoch) o wtórne przejście lub przekazać cudzoziemca temu państwu członkowskiemu bez wniosku o wtórne przejście?
- c) Jeżeli inne państwo członkowskie (w niniejszym wypadku Niemcy) nie dochowa terminu wynikającego z art. 24 ust. 2 rozporządzenia [Dublin III] (w drodze analogii): czy okoliczność, że postępowanie w sprawie wniosku o udzielenie azylu złożonego w tym innym państwie członkowskim przed przekazaniem (w niniejszym wypadku w Niemczech) jest w toku, ma być traktowana na równi ze złożeniem nowego wniosku o udzielenie azylu stosownie do art. 24 ust. 3 rozporządzenia [Dublin III]?

d) Jeżeli inne państwo członkowskie (w niniejszym wypadku Niemcy) nie dochowa terminu, wynikającego z art. 24 ust. 2 rozporządzenia [Dublin III] (w drodze analogii), a cudzoziemiec ani nie złoży nowego wniosku o udzielenie azylu, ani okoliczność, że postępowanie w sprawie wniosku o udzielenie azylu złożonego w innym państwie członkowskim przed przekazaniem (w niniejszym wypadku w Niemczech) jest w toku, nie może być traktowana na równi ze złożeniem nowego wniosku o udzielenie azylu stosownie do art. 24 ust. 3 rozporządzenia [Dublin III]: czy inne państwo członkowskie (w niniejszym wypadku Niemcy) może bez konieczności dochowania terminu wnioskować ponownie do pierwotnie odpowiedzialnego państwa członkowskiego (w niniejszym wypadku Włoch) o wtórne przejęcie lub przekazać cudzoziemca temu państwu członkowskiemu bez wniosku o wtórne przejęcie?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego lit. a)

- 27 Na wstępie należy wskazać, że z postanowienia odsyłającego wynika, iż na podstawie krajowych przepisów proceduralnych mających zastosowanie w dziedzinie azylu sąd, do którego wpłynęło odwołanie od decyzji o przekazaniu, powinien co do zasady rozstrzygać na podstawie stanu faktycznego istniejącego w chwili przeprowadzania ostatniej rozprawy przed tym sądem, a jeżeli rozprawa się nie odbyła – w chwili wydawania przez rzeczony sąd rozstrzygnięcia w przedmiocie tego odwołania.
- 28 W tych okolicznościach należy uznać, że poprzez pytanie pierwsze lit. a) sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy wykładni art. 27 ust. 1 rozporządzenia Dublin III należy dokonywać w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie ustawodawstwu krajowemu takiemu jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które przewiduje, że dla sądowej kontroli decyzji o przekazaniu decydujący jest stan faktyczny istniejący w chwili przeprowadzania ostatniej rozprawy przed sądem rozpoznającym odwołanie, a jeżeli rozprawa się nie odbyła – w chwili wydawania przez ten sąd rozstrzygnięcia w przedmiocie odwołania.
- 29 Artykuł 27 ust. 1 rozporządzenia Dublin III przewiduje, że osoba ubiegająca się o udzielenie ochrony międzynarodowej ma prawo wniesienia do sądu skutecznego środka zaskarżenia w formie odwołania od decyzji o przekazaniu lub wniosku o jej ponowne rozpoznanie, z powodów faktycznych lub prawnych.
- 30 Zakres środka zaskarżenia dostępnego dla osoby ubiegającej się o udzielenie ochrony międzynarodowej od wydanej względem niej decyzji o przekazaniu został sprecyzowany w motywie 19 tego rozporządzenia, który wskazuje, że w celu zapewnienia przestrzegania prawa międzynarodowego ustanowiony we wspomnianym rozporządzeniu skuteczny środek zaskarżenia na decyzje o przekazaniu powinien obejmować zbadanie zarówno stosowania samego rozporządzenia, jak i sytuacji prawnej oraz faktycznej w państwie członkowskim, do którego wnioskodawca jest przekazywany (wyroki: z dnia 26 lipca 2017 r., Mengesteab, C-670/16, EU:C:2017:587, pkt 43; z dnia 25 października 2017 r., Shiri, C-201/16, EU:C:2017:805, pkt 37).
- 31 Ponadto z orzecznictwa Trybunału w przedmiocie art. 29 rozporządzenia Dublin III wynika, że w świetle, z jednej strony, wspomnianego w motywie 19 tego rozporządzenia celu polegającego na zapewnieniu skutecznej ochrony zainteresowanych osób zgodnie z art. 47 karty praw podstawowych oraz, z drugiej strony, wskazanego w motywie 5 rzeczonoego rozporządzenia celu polegającego na szybkim zapewnieniu ustalenia państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, wnioskodawcy powinien przysługiwać skuteczny i szybki środek zaskarżenia umożliwiający mu powołanie się na okoliczności zaistniałe po wydaniu wobec

niego decyzji o przekazaniu, jeżeli uwzględnienie tych okoliczności ma kluczowe znaczenie dla prawidłowego stosowania samego rozporządzenia (zob. podobnie wyrok z dnia 25 października 2017 r., Shiri, C-201/16, EU:C:2017:805, pkt 44).

- 32 Ustawodawstwo krajowe takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które osobie ubiegającej się o udzielenie ochrony międzynarodowej umożliwia powoływanie się na okoliczności zaistniałe po wydaniu względem niej decyzji o przekazaniu, w ramach odwołania od tej decyzji, spełnia ten wymóg ustanowienia skutecznego i szybkiego środka zaskarżenia (zob. analogicznie wyrok z dnia 25 października 2017 r., Shiri, C-201/16, EU:C:2017:805, pkt 45).
- 33 W takich okolicznościach art. 27 ust. 1 rozporządzenia Dublin III nie może być interpretowany w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie takiemu ustawodawstwu z tego jedynie powodu, że może prowadzić do uwzględnienia przez sąd rozpoznający odwołanie od decyzji o przekazaniu, w sytuacji takiej jak w sprawie w postępowaniu głównym, okoliczności zaistniałych nie tylko po wydaniu tej decyzji, ale również po przekazaniu danej osoby, przeprowadzonym na podstawie tej decyzji.
- 34 Z pewnością takie okoliczności nie mogą być istotne dla celów stosowania zawartych w tym rozporządzeniu norm, które, na wzór tych zawartych w jego art. 29 ust. 1 i 2, regulują procedurę wtórnego przejęcia przed przekazaniem.
- 35 Jednak przeprowadzenie przekazania, które stanowi zwyczajnie konkretne wykonanie decyzji o przekazaniu, nie może jako takie w sposób definitywny wykazać odpowiedzialności państwa członkowskiego, do którego dana osoba została przekazana.
- 36 Należy bowiem stwierdzić, po pierwsze, że żaden przepis rozporządzenia Dublin III nie przyznaje przeprowadzeniu przekazania takiego skutku, ani nie przewiduje, że przeprowadzenie to jest istotne dla celów ustalania odpowiedzialnego państwa członkowskiego.
- 37 Po drugie – i przeciwnie – z art. 29 ust. 3 tego rozporządzenia wyraźnie wynika, że w wypadku gdy przekazanie nastąpiło wskutek błędu lub gdy decyzja o przekazaniu została uchylona w następstwie odwołania lub ponownego rozpoznania po przeprowadzeniu przekazania, państwo, które przeprowadziło przekazanie, powinno wtórnie przejąć daną osobę, co nieuchronnie oznacza, że odpowiedzialność państwa członkowskiego do którego przeprowadzono przekazanie, może w niektórych sytuacjach zostać zakwestionowana po tym przekazaniu.
- 38 Po trzecie, odmienne rozwiązanie mogłoby w znacznym stopniu pozbawić effet utile (skuteczności) odwołanie lub ponowne rozpoznanie przewidziane w art. 27 ust. 1 rzeczono rozporządzenia oraz negatywnie wpływać na ochronę sądową gwarantowaną zainteresowanym osobom, jako że z art. 27 ust. 3 tego samego rozporządzenia wynika, że wniesienie odwołania lub wniosku o ponowne rozpoznanie nie oznacza konieczności zawieszenia decyzji o przekazaniu, a zatem nie stanowi ono systemowej przeszkody w wykonaniu przekazania do czasu, gdy oceny zgodności z prawem tej decyzji będzie mógł dokonać sąd.
- 39 Po czwarte i ostatnie, należy podkreślić, że niektóre postanowienia rozporządzenia Dublin III mogą skutkować zakwestionowaniem odpowiedzialności państwa członkowskiego z powodu okoliczności zaistniałych po przeprowadzeniu przekazania do tego państwa członkowskiego. Tak jest w szczególności w przypadku art. 19 ust. 2 tego rozporządzenia, jeżeli dana osoba po tym przekazaniu opuściła terytorium państwa członkowskiego na okres co najmniej trzech miesięcy, po czym złożyła nowy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej w innym państwie członkowskim (zob. podobnie wyrok z dnia 7 czerwca 2016 r., Karim, C-155/15, EU:C:2016:410, pkt 17).
- 40 W świetle powyższych rozważań na pytanie pierwsze lit. a) należy udzielić następującej odpowiedzi: wykładni art. 27 ust. 1 rozporządzenia Dublin III w związku z motywem 19 tego rozporządzenia oraz art. 47 karty praw podstawowych należy dokonywać w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie

ustawodawstwu krajowemu takiemu jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które przewiduje, że dla sądowej kontroli decyzji o przekazaniu decydujący jest stan faktyczny istniejący w chwili przeprowadzania ostatniej rozprawy przed sądem rozpoznającym odwołanie, a jeżeli rozprawa się nie odbyła – w chwili wydawania przez ten sąd rozstrzygnięcia w przedmiocie odwołania.

W przedmiocie pytania pierwszego lit. b) oraz pytań drugiego i trzeciego

- 41 Poprzez pytanie pierwsze lit. b), jak również poprzez pytania drugie i trzecie, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy wykładni art. 23 i 24 rozporządzenia Dublin III należy dokonywać w ten sposób, że w sytuacji takiej jak w sprawie w postępowaniu głównym, w której obywatel państwa trzeciego po złożeniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w pierwszym państwie członkowskim został przekazany do tego państwa członkowskiego w następstwie odrzucenia nowego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w drugim państwie członkowskim, a następnie powrócił bez dokumentu pobytowego na terytorium tego drugiego państwa członkowskiego, obywatel ten może zostać objęty procedurą wtórnego przejścia lub czy jest możliwe przeprowadzenie ponownego przekazania tej osoby do pierwszego z tych państw członkowskich bez przeprowadzenia takiej procedury.
- 42 Zakres zastosowania procedury wtórnego przejścia jest określony w art. 23 i 24 rozporządzenia Dublin III (postanowienie z dnia 5 kwietnia 2017 r., Ahmed, C-36/17, EU:C:2017:273, pkt 26).
- 43 Z art. 23 ust. 1 i z art. 24 ust. 1 tego rozporządzenia wynika, że procedura ta ma zastosowanie do osób wskazanych w art. 18 ust. 1 lit. b)–d) rzeczonego rozporządzenia.
- 44 Te ostatnie przepisy odnoszą się do osoby, która po pierwsze złożyła wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, który jest w trakcie rozpatrywania, wycofała ten wniosek lub został on odrzucony, a po drugie bądź złożyła wniosek w innym państwie członkowskim, bądź bez dokumentu pobytowego przebywa na terytorium innego państwa członkowskiego.
- 45 Tym samym należy przyjąć, że obywatel państwa trzeciego taki jak ten, którego dotyczy sprawa w postępowaniu głównym, który bez dokumentu pobytowego przebywa na terytorium jednego państwa członkowskiego po złożeniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w innym państwie członkowskim, który to wniosek nie został uwzględniony przez to ostatnie państwo członkowskie, wchodzi w zakres zastosowania procedury wtórnego przejścia przewidzianej w rozporządzeniu Dublin III.
- 46 Jeżeli chodzi o normy, które powinny być stosowane w celu prawidłowego przeprowadzenia tej procedury, to należy podkreślić, że podczas gdy art. 23 tego rozporządzenia reguluje sytuacje, w których nowy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej został złożony we wnioskującym państwie członkowskim, art. 24 rzeczonego rozporządzenia dotyczy wypadków, gdy w tym państwie członkowskim nie został złożony nowy wniosek (zob. podobnie postanowienie z dnia 5 kwietnia 2017 r., Ahmed, C-36/17, EU:C:2017:273, pkt 26).
- 47 Wynika stąd, że wobec osoby takiej jak w sprawie w postępowaniu głównym, która po złożeniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w jednym z państw członkowskich nielegalnie powraca na terytorium innego państwa członkowskiego, lecz nie składa w nim nowego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, może mieć zastosowanie procedura przewidziana w art. 24 rozporządzenia Dublin III.
- 48 Rozumowania tego nie może podważyć okoliczność, że taka osoba podczas pierwszego pobytu na terytorium drugiego z tych państw członkowskich złożyła już wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, który został odrzucony w trybie art. 26 ust. 1 tego rozporządzenia.

- 49 Skoro bowiem wniosek nie był już w trakcie rozpatrywania w tym państwie członkowskim, okoliczność ta nie może oznaczać, że osobę tę należy traktować na równi z osobą, która złożyła nowy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, podlegający bądź odrzuceniu na podstawie art. 26 ust. 1, zanim będzie możliwe przeprowadzenie przekazania, bądź rozpatrzeniu przez rzeczony państwo członkowskie zgodnie z art. 23 ust. 3 tego rozporządzenia w wypadku opóźnienia we wdrożeniu procedury wtórnego przejęcia.
- 50 Podobnie okoliczność, że decyzja o odrzuceniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego podczas pierwszego pobytu w danym państwie członkowskim stała się przedmiotem postępowania odwoławczego pozostającego nadal w toku przed właściwym sądem, nie może wykluczyć stosowania art. 24 rozporządzenia Dublin III w sytuacji takiej jak w sprawie w postępowaniu głównym, skoro – wobec nieprzyznania wniesieniu odwołania skutku zawieszającego – należy przyjąć, że decyzja ta wywołuje skutki wynikające z tego rozporządzenia, a zatem oznacza zakończenie postępowania administracyjnego wszczętego wskutek złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej.
- 51 Ponadto, zważywszy, że ustawodawca Unii ustanowił w art. 24 tego rozporządzenia procedurę szczególną mającą zastosowanie do obywatela państwa trzeciego takiego jak w sprawie w postępowaniu głównym, wymagającą w szczególności zwrócenia się do państwa wezwanego w wiążących terminach, których upływ może mieć wpływ na sytuację tego obywatela, obywatel ten nie może zostać przekazany do innego państwa członkowskiego, jeżeli procedura ta nie została zakończona, na podstawie decyzji o przekazaniu uprzednio wobec niego wydanej, która została już w przeszłości wykonana.
- 52 Wniosek przeciwny byłby nie do pogodzenia z brzmieniem art. 18 i 24 rozporządzenia Dublin III, które nie wprowadza żadnego rozróżnienia między pierwszym i drugim pobytom w państwie członkowskim innym niż to, w którym został złożony pierwszy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej.
- 53 Ponadto, skoro z rozważań przedstawionych w pkt 35–39 niniejszego wyroku wynika, że przeprowadzenie przekazania samo w sobie nie może w sposób definitywny wykazać odpowiedzialności państwa członkowskiego, do którego dana osoba została przekazana, nowe przekazanie nie może być brane pod uwagę bez ponownego zbadania sytuacji tej osoby w celu ustalenia, czy po przekazaniu tej osoby odpowiedzialność nie została przeniesiona na inne państwo członkowskie.
- 54 W tej kwestii należy podkreślić, że takie ponowne zbadanie sytuacji danej osoby nie musi podważać realizacji celu polegającego na szybkości rozpatrywania wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, ponieważ to ponowne badanie oznacza wyłącznie uwzględnienie zmian, które nastąpiły po wydaniu pierwszej decyzji o przekazaniu.
- 55 W konsekwencji na pytanie pierwsze lit. b), jak również na pytania drugie i trzecie, należy udzielić następującej odpowiedzi: wykładni art. 24 rozporządzenia Dublin III należy dokonywać w ten sposób, że w sytuacji takiej jak w sprawie w postępowaniu głównym, w której obywatel państwa trzeciego po złożeniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w pierwszym państwie członkowskim został przekazany do tego państwa członkowskiego w następstwie odrzucenia nowego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w drugim państwie członkowskim, a następnie powrócił bez dokumentu pobytowego na terytorium tego drugiego państwa członkowskiego, obywatel ten może zostać objęty procedurą wtórnego przejęcia oraz że nie jest możliwe wykonanie ponownego przekazania tej osoby do pierwszego z tych państw członkowskich bez przeprowadzenia takiej procedury.

W przedmiocie pytania czwartego

- 56 W świetle odpowiedzi udzielonej na pytanie pierwsze lit. b), jak również na pytania drugie i trzecie udzielenie odpowiedzi na pytanie czwarte jest zbędne.

W przedmiocie pytania piątego lit. a)

- 57 Poprzez pytanie piąte lit. a) sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy wykładni art. 24 ust. 2 rozporządzenia Dublin III należy dokonywać w ten sposób, że w sytuacji takiej jak w sprawie w postępowaniu głównym, w której obywatel państwa trzeciego powrócił bez dokumentu pobyтового na terytorium państwa członkowskiego, które w przeszłości przeprowadziło jego przekazanie do innego państwa członkowskiego, wniosek o wtórne przejęcie powinien zostać wystosowany w terminach przewidzianych w tym przepisie, a jeżeli tak – że bieg tych terminów nie może się rozpocząć, zanim wzywające państwo członkowskie dowie się o powrocie danej osoby na jego terytorium.
- 58 Artykuł 24 ust. 2 akapit pierwszy rozporządzenia Dublin III stanowi, że w przypadku gdy państwo członkowskie, na terytorium którego dana osoba przebywa bez dokumentu pobyтового, zdecyduje się na wyszukiwanie w systemie Eurodac, wniosek o wtórne przejęcie jest składany najszybciej jak to możliwe, a w każdym przypadku w terminie dwóch miesięcy od uzyskania trafienia w systemie Eurodac.
- 59 Artykuł 24 ust. 2 akapit drugi rozporządzenia Dublin III stanowi, że jeżeli wniosek o wtórne przejęcie opiera się dowodach innych niż dane uzyskane z systemu Eurodac, jest on przesyłany do państwa członkowskiego, do którego kierowany jest wniosek, w terminie trzech miesięcy od daty, w której wnioskujące państwo członkowskie uzyskało wiedzę, że inne państwo członkowskie może być odpowiedzialne za tę osobę.
- 60 W tej kwestii należy przypomnieć, że procedury wtórnego przejęcia powinny być obligatoryjnie prowadzone zgodnie z regułami wymienionymi zwłaszcza w rozdziale VI rozporządzenia Dublin III oraz że powinny być one prowadzone z poszanowaniem pewnej liczby wiążących terminów (zob. podobnie wyrok z dnia 26 lipca 2017 r., Mengesteab, C-670/16, EU:C:2017:587, pkt 49, 50).
- 61 Skoro ustawodawca Unii nie przeprowadził w art. 24 tego rozporządzenia rozróżnienia między sytuacjami, gdy procedura wtórnego przejęcia została wszczęta po raz pierwszy, oraz sytuacjami, gdy procedura ta powinna zostać przeprowadzona na nowo w następstwie powrotu danej osoby, bez dokumentu pobyтового, do wzywającego państwa członkowskiego po przekazaniu, terminy określone w tym artykule powinny być przestrzegane również w tym ostatnim przypadku.
- 62 Jeżeli chodzi o sposób obliczania tych terminów, należy wskazać, że mają one na celu uregulowanie procedury wtórnego przejęcia i w sposób decydujący przyczyniają się do osiągnięcia celu polegającego na szybkości rozpatrywania wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej poprzez zagwarantowanie, że procedura wtórnego przejęcia zostanie wdrożona bez nieuzasadnionego opóźnienia (zob. analogicznie wyroki: z dnia 26 lipca 2017 r., Mengesteab, C-670/16, EU:C:2017:587, pkt 53, 54; a także z dnia 25 października 2017 r., Shiri, C-201/16, EU:C:2017:805, pkt 31).
- 63 W tym celu rzezone terminy gwarantują, że wzywające państwo członkowskie rozpocznie procedurę wtórnego przejęcia w rozsądnym terminie od uzyskania informacji umożliwiających zwrócić się do innego państwa członkowskiego z wnioskiem o wtórne przejęcie, przy czym mający zastosowanie termin zmienia się w zależności od charakteru tych informacji.
- 64 Wynika stąd, że te same terminy nie mogą rozpocząć biegu w dniu, w którym wzywające państwo członkowskie nie posiada informacji umożliwiających mu rozpoczęcie procedury wtórnego przejęcia.

- 65 W przypadku takim jak w sprawie w postępowaniu głównym sytuacja taka ma miejsce nie tylko wtedy, gdy to państwo członkowskie nie wiedziało o okolicznościach wykazujących odpowiedzialność innego państwa członkowskiego, ale również – w kontekście umożliwiającym co do zasady przekraczanie przez osoby granic wewnętrznych bez odpraw granicznych – gdy rzeczony państwo członkowskie nie wiedziało o obecności danej osoby na swoim terytorium.
- 66 Ponadto uznanie, że terminy te rozpoczynają bieg od chwili, gdy państwo członkowskie, w ramach pierwszej procedury przejścia lub wtórnego przejścia, uzyskało informacje wskazujące na odpowiedzialność innego państwa członkowskiego, po pierwsze mogłoby znacząco ograniczyć skuteczność procedur przewidzianych w rozporządzeniu Dublin III oraz, po drugie, groziłoby zachęcaniem zainteresowanych osób do nielegalnego powrotu na terytorium wzywającego państwa członkowskiego po pierwszym przekazaniu, uniemożliwiając stosowanie zasad i norm ustanowionych w tym rozporządzeniu (zob. analogicznie wyroki: z dnia 17 marca 2016 r., *Mirza*, C-695/15 PPU, EU:C:2016:188, pkt 52; z dnia 13 września 2017 r., *Khair Amayry*, C-60/16, EU:C:2017:675, pkt 37).
- 67 W sytuacji bowiem, w której dana osoba powróciła bez dokumentu pobytowego na terytorium wzywającego państwa członkowskiego po pierwszym przekazaniu, wykładnia taka istotnie skróciłaby termin, którym to państwo dysponuje dla celów skierowania wniosku o wtórne przejście, a nawet wykluczyłaby wszelką możliwość wysłania takiego wniosku przed umożliwieniem danej osobie złożenia nowego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, jeżeli powrót tej osoby na to terytorium nastąpił po upływie czasu dłuższego niż dwa lub trzy miesiące od dnia, w którym rzeczony państwo członkowskie, w ramach pierwszej procedury przejścia lub wtórnego przejścia, uzyskało informacje wskazujące na odpowiedzialność innego państwa członkowskiego.
- 68 W tych okolicznościach termin zawarty w art. 24 ust. 2 akapit pierwszy rozporządzenia Dublin III, który ma zastosowanie jedynie wtedy, gdy państwo członkowskie, na którego terytorium osoba przebywa bez dokumentu pobytowego, zdecyduje się na wyszukiwanie w systemie Eurodac, ma znaczenie, gdy wzywające państwo członkowskie zdecydowało o takim postępowaniu w ramach procedury wtórnego przejścia rozpoczętej po powrocie danej osoby na jego terytorium po pierwszym przekazaniu, co w sposób nieunikniony oznacza, że wie ono o powrocie tej osoby na jego terytorium.
- 69 Jeżeli zainteresowane państwo członkowskie nie zdecyduje się na wyszukiwanie w systemie Eurodac, zastosowanie ma art. 24 ust. 2 akapit drugi tego rozporządzenia. W takim wypadku termin wymieniony w tym przepisie zaczyna bieg dopiero od dnia, w którym wzywające państwo członkowskie dowiedziało się, po pierwsze, o obecności danej osoby na jego terytorium, a po drugie, o okolicznościach wykazujących odpowiedzialność innego państwa członkowskiego.
- 70 W świetle powyższych rozważań na pytanie piąte lit. a) należy udzielić następującej odpowiedzi: wykładni art. 24 ust. 2 rozporządzenia Dublin III należy dokonywać w ten sposób, że w sytuacji takiej jak w sprawie w postępowaniu głównym, w której obywatel państwa trzeciego powrócił bez dokumentu pobytowego na terytorium państwa członkowskiego, które w przeszłości przeprowadziło jego przekazanie do innego państwa członkowskiego, wniosek o wtórne przejście powinien zostać wystosowany w terminach przewidzianych w tym przepisie oraz że bieg tych terminów nie może się rozpocząć, zanim wzywające państwo członkowskie dowie się o powrocie danej osoby na jego terytorium.

W przedmiocie pytania piątego lit. b)

- 71 Poprzez pytanie piąte lit. b) sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy wykładni art. 24 ust. 3 rozporządzenia Dublin III należy dokonywać w ten sposób, że jeżeli wniosek o wtórne przejście nie został złożony w terminach przewidzianych w art. 24 ust. 2 tego rozporządzenia, państwo

członkowskie, na którego terytorium zainteresowana osoba przebywa bez dokumentu pobytowego, jest odpowiedzialne za rozpatrzenie nowego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, do którego złożenia osoba ta powinna mieć prawo.

- 72 W art. 24 ust. 3 rozporządzenia Dublin III sprecyzowano, że jeżeli wniosek o wtórne przejęcie nie został złożony w terminach określonych w art. 24 ust. 2 tego rozporządzenia, państwo członkowskie, na którego terytorium zainteresowana osoba przebywa bez dokumentu pobytowego, daje tej osobie możliwość złożenia nowego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej.
- 73 Należy zauważyć, że samo tylko brzmienie tego przepisu nie pozwala na ustalenie, które państwo członkowskie powinno naturalnie być odpowiedzialne za rozpatrzenie takiego wniosku.
- 74 Jednakże z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, że w przypadku gdy przepis prawa Unii może być interpretowany w różny sposób, pierwszeństwo należy dać wykładni, która zagwarantuje *effet utile* (skuteczność) tego prawa (zob. podobnie wyrok z dnia 27 października 2011 r., Komisja/Polska, C-311/10, niepublikowany, EU:C:2011:702, pkt 20 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 75 W tej kwestii należy podkreślić, że gdyby art. 24 ust. 3 rozporządzenia Dublin III należało interpretować w ten sposób, że oznacza on po prostu, iż dana osoba powinna mieć prawo do złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, a zatem nie ma on żadnego wpływu na określenie państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie tego wniosku, przepis ten zostałby całkowicie pozbawiony *effet utile* (skuteczności).
- 76 I tak z art. 6 ust. 1 i 2 dyrektywy 2013/32 wynika, że państwa członkowskie mają generalnie obowiązek rejestrowania każdego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej zgłoszonego przez obywatela państwa trzeciego organom krajowym objętego zakresem stosowania tej dyrektywy, i w rezultacie powinny zapewnić, żeby zainteresowane osoby miały rzeczywistą możliwość jak najszybszego złożenia wniosku.
- 77 W związku z tym, w celu zachowania *effet utile* (skuteczności) art. 24 ust. 3 rozporządzenia Dublin III, wykładni tego przepisu należy dokonywać w ten sposób, że w wypadku upływu terminów przewidzianych w art. 24 ust. 2 tego rozporządzenia, jeżeli dana osoba decyduje się na skorzystanie z możliwości złożenia nowego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, którą to możliwość powinno zapewnić państwo członkowskie, na którego terytorium osoba ta przebywa, to państwo członkowskie jest odpowiedzialne za rozpatrzenie tego nowego wniosku.
- 78 Wykładnię taką potwierdza zresztą cel art. 24 ust. 2 i 3 rozporządzenia Dublin III, przypomniany w pkt 62 niniejszego wyroku.
- 79 Gdyby bowiem złożenie nowego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej na warunkach przewidzianych w tych przepisach oznaczało jedynie, że państwo członkowskie, na którego terytorium przebywa dana osoba, może od tej chwili rozpocząć procedurę wtórnego przejęcia na warunkach określonych w art. 23 tego rozporządzenia, normy zawarte w art. 24 ust. 2 i 3 rzeczonego rozporządzenia nie mogłyby przyczynić się do realizacji celu polegającego na szybkości rozpatrywania wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, ponieważ upływ tych terminów nie stanowiłby przeszkody dla rozpoczęcia procedury wtórnego przejęcia, która ponownie opóźniłaby rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego przez daną osobę.
- 80 Wynika stąd, że na pytanie piąte lit. b) należy udzielić następującej odpowiedzi: wykładni art. 24 ust. 3 rozporządzenia Dublin III należy dokonywać w ten sposób, że jeżeli wniosek o wtórne przejęcie nie został złożony w terminach przewidzianych w art. 24 ust. 2 tego rozporządzenia, państwo członkowskie, na którego terytorium zainteresowana osoba przebywa bez dokumentu pobytowego, jest odpowiedzialne za rozpatrzenie nowego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, do którego złożenia osoba ta powinna mieć prawo.

W przedmiocie pytania piątego lit. c)

- 81 Poprzez pytanie piąte lit. c) sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy wykładni art. 24 ust. 3 rozporządzenia Dublin III należy dokonywać w ten sposób, że okoliczność, iż postępowanie odwoławcze w przedmiocie decyzji o odrzuceniu pierwszego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich nadal jest w toku, powinna być traktowana na równi ze złożeniem nowego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w tym państwie członkowskim w rozumieniu tego przepisu.
- 82 W tej kwestii należy podkreślić, po pierwsze, że art. 24 ust. 3 rozporządzenia Dublin III odnosi się wyraźnie do leżącego po stronie danego państwa członkowskiego obowiązku umożliwienia zainteresowanej osobie złożenia nowego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej.
- 83 Wynika stąd, że ustawodawca Unii zamierzał upływowi terminów określonych w art. 24 ust. 2 tego rozporządzenia nadać skutki nie w odniesieniu do wyniku już wszczętych postępowań w sprawach wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, lecz w odniesieniu do wszczęcia nowego postępowania w sprawie ochrony międzynarodowej.
- 84 Po drugie, należy przypomnieć, że – jak wynika z rozważań przedstawionych w pkt 48–50 niniejszego wyroku – w sytuacji nieprzyznania skutku zawieszającego wniesieniu odwołania od decyzji o odrzuceniu pierwszego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, należy przyjąć, że decyzja ta jest w pełni skuteczna, a zatem powoduje zakończenie postępowania administracyjnego wszczętego w związku ze złożeniem wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej.
- 85 W konsekwencji na pytanie piąte lit. c) należy udzielić następującej odpowiedzi: wykładni art. 24 ust. 3 rozporządzenia Dublin III należy dokonywać w ten sposób, że okoliczność, iż postępowanie odwoławcze w przedmiocie decyzji o odrzuceniu pierwszego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich nadal jest w toku, nie powinna być traktowana na równi ze złożeniem nowego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w tym państwie członkowskim w rozumieniu tego przepisu.

W przedmiocie pytania piątego lit. d)

- 86 Poprzez pytanie piąte lit. d) sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy wykładni art. 24 ust. 3 rozporządzenia Dublin III należy dokonywać w ten sposób, że jeżeli wniosek o wtórne przejęcie nie został złożony w terminach przewidzianych w art. 24 ust. 2 tego rozporządzenia, a zainteresowana osoba nie skorzystała z uprawnienia – które powinno jej przysługiwać – do złożenia nowego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, państwo członkowskie, na którego terytorium dana osoba przebywa bez dokumentu pobyтового, może nadal skierować wniosek o wtórne przejęcie lub wykonać przekazanie rzeczonyj osoby do innego państwa członkowskiego bez kierowania takiego wniosku.
- 87 Artykuł 24 ust. 3 rozporządzenia Dublin III różni się od pozostałych przepisów tego rozporządzenia dotyczących upływu terminów tym, że nie przewiduje, że upływ wskazanych w nim terminów powoduje przeniesienie odpowiedzialności.
- 88 Jak wynika z odpowiedzi na pytanie piąte lit. b), jeżeli art. 24 tego rozporządzenia nie ma zastosowania, takie przeniesienie odpowiedzialności zależy od faktu, czy dana osoba korzystała z uprawnienia – które powinno jej przysługiwać – do złożenia nowego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w państwie członkowskim, na którego terytorium przebywa.
- 89 Skoro ustawodawca Unii nie nadał upływowi terminów wskazanych w art. 24 ust. 2 wspomnianego rozporządzenia żadnego innego skutku, należy przyjąć, że w wypadku gdy zainteresowana osoba nie skorzystała z tego uprawnienia, państwo członkowskie, na którego terytorium osoba ta przebywa, ma

w konsekwencji możliwość rozpoczęcia, w stosownym przypadku, procedury wtórnego przejścia w celu zagwarantowania, że osoba ta znajdzie się na terytorium państwa członkowskiego, w którym złożyła wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej.

- 90 Natomiast, skoro odpowiedzialne państwo członkowskie jest zgodnie z art. 18 ust. 1 lit. b), c) i d) rozporządzenia Dublin III zobowiązane do wtórnego przejścia danej osoby na warunkach określonych w art. 23–25 i 29 tego rozporządzenia oraz skoro żaden z tych artykułów nie przewiduje przekazania tej osoby w braku wyraźnej lub dorozumianej zgody wezwanego państwa członkowskiego, art. 24 ust. 3 rzeczonego rozporządzenia nie może być rozumiany w taki sposób, że zezwala on państwu członkowskiemu na wykonanie przekazania do innego państwa członkowskiego bez skierowania wniosku o wtórne przejście.
- 91 W związku z tym na pytanie piąte lit. d) należy udzielić następującej odpowiedzi: wykładni art. 24 ust. 3 rozporządzenia Dublin III należy dokonywać w ten sposób, że jeżeli wniosek o wtórne przejście nie został złożony w terminach przewidzianych w art. 24 ust. 2 tego rozporządzenia, a zainteresowana osoba nie skorzystała z uprawnienia – które powinno jej przysługiwać – do złożenia nowego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej:
- państwo członkowskie, na którego terytorium dana osoba przebywa bez dokumentu pobytowego, może nadal skierować wniosek o wtórne przejście oraz
 - przepis ten nie zezwala państwu członkowskiemu na wykonanie przekazania tej osoby do innego państwa członkowskiego bez skierowania takiego wniosku.

W przedmiocie kosztów

- 92 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 27 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 604/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela kraju trzeciego lub bezpaństwowca w związku z motywem 19 tego rozporządzenia oraz art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie ustawodawstwu krajowemu takiemu jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, które przewiduje, że dla sądowej kontroli decyzji o przekazaniu decydujący jest stan faktyczny istniejący w chwili przeprowadzania ostatniej rozprawy przed sądem rozpoznającym odwołanie, a jeżeli rozprawa się nie odbyła – w chwili wydawania przez ten sąd rozstrzygnięcia w przedmiocie odwołania.
- 2) Artykuł 24 rozporządzenia nr 604/2013 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji takiej jak w sprawie w postępowaniu głównym, w której obywatel państwa trzeciego po złożeniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w pierwszym państwie członkowskim został przekazany do tego państwa członkowskiego w następstwie odrzucenia nowego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w drugim państwie członkowskim, a następnie powrócił bez dokumentu pobytowego na terytorium tego

drugiego państwa członkowskiego, obywatel ten może zostać objęty procedurą wtórnego przejścia oraz że nie jest możliwe wykonanie ponownego przekazania tej osoby do pierwszego z tych państw członkowskich bez przeprowadzenia takiej procedury.

- 3) Artykuł 24 ust. 2 rozporządzenia nr 604/2013 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji takiej jak w sprawie w postępowaniu głównym, w której obywatel państwa trzeciego powrócił bez dokumentu pobytowego na terytorium państwa członkowskiego, które w przeszłości przeprowadziło jego przekazanie do innego państwa członkowskiego, wniosek o wtórne przejście powinien zostać wystosowany w terminach przewidzianych w tym przepisie oraz że bieg tych terminów nie może się rozpocząć, zanim wzywające państwo członkowskie dowie się o powrocie danej osoby na jego terytorium.
- 4) Artykuł 24 ust. 3 rozporządzenia nr 604/2013 należy interpretować w ten sposób, że jeżeli wniosek o wtórne przejście nie został złożony w terminach przewidzianych w art. 24 ust. 2 tego rozporządzenia, państwo członkowskie, na którego terytorium zainteresowana osoba przebywa bez dokumentu pobytowego, jest odpowiedzialne za rozpatrzenie nowego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, do którego złożenia osoba ta powinna mieć prawo.
- 5) Artykuł 24 ust. 3 rozporządzenia nr 604/2013 należy interpretować w ten sposób, że okoliczność, iż postępowanie odwoławcze w przedmiocie decyzji o odrzuceniu pierwszego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich nadal jest w toku, nie powinna być traktowana na równi ze złożeniem nowego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej w tym państwie członkowskim w rozumieniu tego przepisu.
- 6) Artykuł 24 ust. 3 rozporządzenia nr 604/2013 należy interpretować w ten sposób, że jeżeli wniosek o wtórne przejście nie został złożony w terminach przewidzianych w art. 24 ust. 2 tego rozporządzenia, a zainteresowana osoba nie skorzystała z uprawnienia – które powinno jej przysługiwać – do złożenia nowego wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej:
 - państwo członkowskie, na którego terytorium dana osoba przebywa bez dokumentu pobytowego, może nadal skierować wniosek o wtórne przejście oraz
 - przepis ten nie zezwala państwu członkowskiemu na wykonanie przekazania tej osoby do innego państwa członkowskiego bez skierowania takiego wniosku.

Podpisy